

Catalunya necessita València i València a Catalunya

JOAN TRULLÉN THOMAS Director de l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona

Situats en la profunditat de la gran crisi econòmica, que des de setembre del 2007 afecta l'economia del planeta, sembla oportú plantejar fins a quin punt l'economia valenciana i la catalana, capdavanteres en la producció industrial i l'exportació de l'economia espanyola, tenen interessos col·lectius comuns i necessiten estratègies basades en la cooperació. Sostindré que, parafrasejant Romà Perpinyà i Grau, aquell gran economista català que va dirigir a València el primer Centre d'Estudis Econòmics d'Espanya, «Catalunya necessita València i València a Catalunya».

Però les raons per a seguir estratègies de cooperació són diferents de les que ell adduïa. Aleshores eren economies complementàries, l'una amb excedent de balança comercial, l'altra amb dèficit; l'una de base agrària, l'altra de base industrial. En canvi, avui disposen d'un teixit productiu força equiparable i estan les dues orientades a l'exportació. L'estratègia a seguir ha d'ésser, doncs, diferent: la de potenciar no les complementarietats sinó les sinèrgies (vegeu Roberto Camagni). De la capacitat de potenciar-se mútuament, actuant sinèrgicament sobre la seva base exportadora, dependrà críticament la capacitat en

conjunt de l'economia espanyola per a sortir amb força i rapidesa de la gran crisi. L'eix València-Barcelona-frontera francesa hauria d'ésser la màxima prioritat dins l'estratègia econòmica d'Espanya.

Partim d'una aproximació històrica. Situem-nos tres anys després d'iniciar-se la Gran Depressió i identifiquem la diagnosi que feia Romà Perpinyà quan preparava el document que el Centre d'Estudis Econòmics, la principal entitat econòmica valenciana en aquells moments, aportaria als treballs preparatoris que la Comissió Interministerial del Comerç Exterior va

organitzar per a definir la posició espanyola en la Conferència Internacional Econòmica i Monetària de Londres de 1933. Es debatia sobre la conveniència d'adoptar polítiques comercials lliurecanvistes enfront d'aquells que sostenien la necessitat de seguir estratègies proteccionistes. I València reclamava —amb tota la raó— que era necessari sostenir estratègies lliurecanvistes i no caure en el parany proteccionista, tant sovint sostingut per Fomento del Trabajo Nacional des de la Via Laietana de Barcelona. Sabem que la història va acabar malament i que moltes economies seguirien la via nacionalista, amb un resultat catastròfic no només en termes econòmics, sinó també polítics i socials, cosa que desencadenà el conflicte bèl·lic més gran de tota la història de la humanitat.

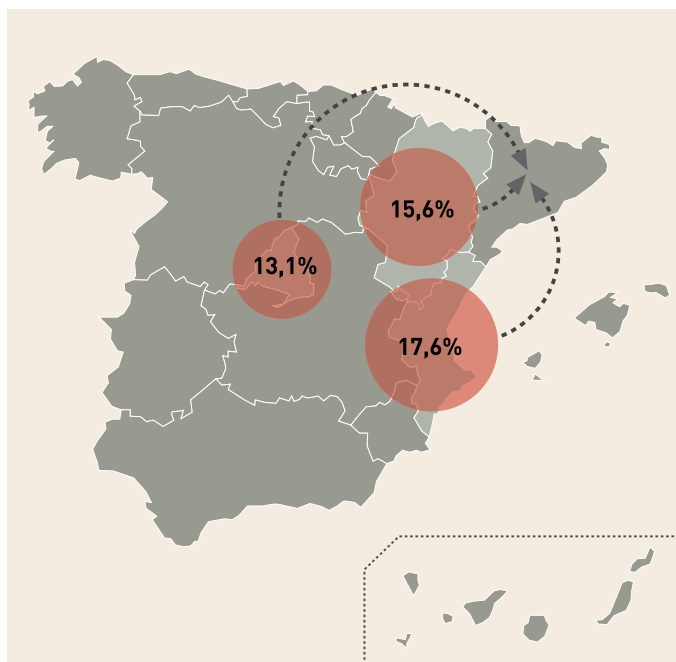
Avui, transcorreguts gairebé tres anys des de l'inici de la crisi econòmica als Estats Units i després d'haver tingut lloc, també a Londres, la reunió del G-20 dedicada a buscar vies de cooperació entre les principals economies del planeta per a afrontar-ne les conseqüències, també han ressorgit veus proteccionistes o de sortides nacionals a la crisi. Afortunadament, l'anàlisi econòmica ha avançat força, sobretot a partir de les idees de Keynes i la seva crucial visió macroeconòmica, sobre la qual s'han construït polítiques econòmiques efectives. Sabem que no hi ha una escapatòria proteccionista i que la cooperació econòmica i monetària ha d'ésser la gran protagonista de la recuperació de les diverses economies. El que no s'ha dit tant és que, com en

els anys 30, també les economies catalana i valenciana seran determinants per a la sortida de la crisi de l'economia espanyola. Tractarem de raonar-ho.

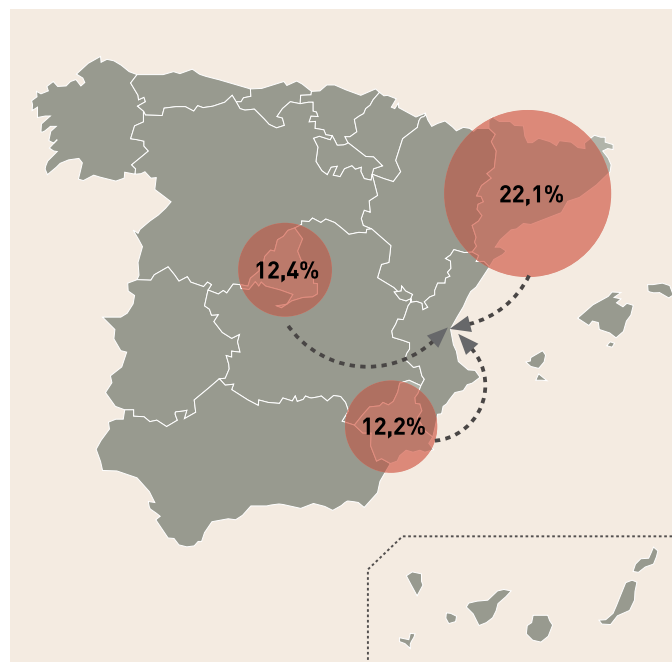
Catalunya i València eren economies complementàries. Avui tenen un teixit productiu força equiparable, orientat a l'exportació.

Les economies valenciana i catalana són determinants del sector exterior de l'economia espanyola. L'exportació de béns i de serveis de l'eix valencià-català representa, depenent del moment del cicle econòmic, entre el 36% i el 40%

INTERDEPENDÈNCIA DE LES ECONOMIES CATALANA I VALENCIANA

Principals destinacions de les exportacions catalanes (1995-2007).
Font: CEPREDE, 2008

Principals destinacions de les exportacions valencianes (1995-2007).
Font: CEPREDE, 2008

del total de l'economia espanyola, mentre el seu pes demogràfic està només al voltant del 27%. L'economia valenciana ja no està sola en la seva capacitat exportadora com en els anys 30: l'economia catalana exporta al voltant del 27% dels béns i el 23% dels serveis de l'economia espanyola. Abans es deia que si València no exportava, Catalunya no podia finançar les importacions de béns insubstituïbles, com el cotó, i s'afegia que Catalunya era la fàbrica d'Espanya, treballava per a proveir el mercat interior. Avui podem dir que si falla la capacitat exportadora de l'eix valencià-català, el dèficit per compte corrent esdevé insostenible per a l'economia espanyola.

Catalunya avui no pot entendre's sense l'aportació econòmica valenciana, ni l'economia valenciana és imaginable sense l'aportació catalana.

Hem d'afegir alguns elements per a completar aquest breu diagnòstic sobre el comerç exterior. Malgrat l'enorme impuls exportador que aquestes economies van desplegar des de 1993 fins a 2007, guanyant posicions competitives a escala planetària, des de l'any 2000 hi ha una pèrdua de competitivitat que es tradueix en lleugeres, però permanents, pèrdues relatives de posicions en el rànquing

exportador de l'economia valenciana, no de la catalana. L'any 2008, la Comunitat Valenciana havia baixat a la quarta posició en exportació des de la seva tradicional segona posició, després de la Comunitat de Madrid i el País Basc (*Boletín Económico* de l'ICE, núm. 2967, juny del 2009, p. 74). En el cas de Catalunya, aquesta comunitat es manté destacada com a líder exportadora (26,7%) i importadora (27,0%), amb més del doble de pes que la següent economia regional exportadora, Madrid (11,5%), però amb una lleugera, però perceptible, disminució del seu pes relatiu des de l'inici de la gran crisi.

Adicionalment les seves economies presenten el nivell més alt d'interdependència entre totes les comunitats autònomes. Els

estudis recentment publicats per CEPRE-DE sobre el comerç interregional a Espanya ens donen informació sobre l'elevadíssim nivell d'interdependència de les economies catalana i valenciana. Així, i amb estimacions referides al conjunt del període 1995-2007, l'economia valenciana era la primera destinació exportadora de l'economia catalana, amb el 17,6% del total exportat a la resta d'Espanya, seguida per l'economia d'Aragó (15,6%) i la de Madrid (13,1%). De la mateixa manera, l'economia catalana és la primera destinació dels fluxos exportats per l'economia valenciana, amb el 22,1%, seguida molt de lluny per Madrid (12,4%) i Múrcia (12,2%).

Per completar aquesta anàlisi, convé indicar que el País Valencià és la primera

comunitat autònoma per origen de les importacions de Catalunya (18%) i que Catalunya és el primer i destacat client del País Valencià, al qual aporta un impressionant 32,6% de totes les importacions de la resta d'Espanya.

L'any 2008 la Comunitat Valenciana havia baixat a la quarta posició en exportació des de la seva tradicional segona posició.

Catalunya avui no pot entendre's sense l'aportació econòmica valenciana, ni l'economia valenciana és imaginable sense l'aportació catalana. L'eix valencià-català és realment el principal i molt destacat

nexe econòmic entre les regions d'Espanya, sense discussió. L'argument és extensible a les Illes Balears, que importen de Catalunya un 48% del total i del País Valencià un 22%, i que un 40% del que exporten és a Catalunya i un 11% al País Valencià.

Però convé afegir algunes dades estructurals que aproximen les economies valenciana i catalana en la definició de la seva base econòmica. En particular, el protagonisme del seu teixit de petites i mitjanes empreses i l'existència d'un seguit de ciutats de base industrial amb tipologia de districtes industrials *marshallians*, segons els estudis de destacats economistes valencians com Rafa Boix i Josep Antoni Ybarra. Com ja havien assenyalat Ernest Lluch i Vicent Soler i molt recentment ha quantificat Julio Martínez Gala-

rraga, la trajectòria industrial valenciana, com la catalana, té arrels molt profundes i impregna el seu teixit productiu i social, malgrat l'efervescència de sectors grans consumidors d'estalvi com el de la construcció. Els districtes industrials *marshallians*, a l'estil dels de l'economia italiana, són una característica compartida per ambdues economies.

Finalment, permetin-me una reflexió sobre estratègia econòmica. ¿Cal seguir una estratègia de competència o de cooperació entre les economies catalana i valenciana? ¿Cal prioritzar les infraestructures de transport de l'eix València-Barcelona-frontera francesa? La resposta sembla clara: cal aprofundir en la recerca de sinergies i no de complementarietats, atès que la base econòmica

presenta ja més semblances que diferències.

Aprofundir en una estratègia de sinergia implica coordinar polítiques industrials i penso, sobretot, en les polítiques horitzontals que afecten sectors exportadors. I això es pot facilitar en el context de la nova política industrial central, adreçada a la potenciació de la capacitat innovadora de petites i mitjanes empreses (agrupacions d'empreses innovadores).

Aprofundir en l'estratègia de cooperació exigeix també situar en un lloc prioritari les polítiques infraestructurals i singularment l'eix ferroviari d'amplada europea que connecti adequadament l'Arc Mediterrani. Si l'economia espanyola vol sortir de la crisi, ho ha de fer sobre la base

exportadora i aquesta se sosté d'una manera fonamental sobre l'eix valencià-català.

Tinc la impressió, però, que no hi ha una percepció general de la importància estratègica d'aquest eix. I que en temps de crisi el discurs de la segregació, de la independència, del campí-qui-pugui sembla guanyar posicions enfront del discurs de la integració, la interdependència i la cooperació. Disposar d'una diagnosi clara és una condició necessària per a afrontar les grans qüestions econòmiques. L'objectiu d'aquesta nota no és resoldre aquestes mancances, però sí apuntar alguns trets definidors d'aquesta realitat i de la seva importància estratègica en el nou context de crisi econòmica internacional.